

R. P. Christophori Broweri S. Jesu

SCHOLIA

in vitam B. M. Meinwercki.

*Vita Meinwercki Episcopi scriptor, ejusq. opera
in utramque partem discussa.*

Infra Meinwercki aetatem longius amandandum de
se duplici indicio dato, manifestum fecit. Primo, quo
Synodi Selingensstadiensis canones de jejunio quatuor
temporum examinans, Gregorij VII. auctoritatem is
opponit; altero, cum duorum Meinwercki successorum
Rothonis, & Imadi mentionem infert. Quod verò cum
sui aevi hominibus loquatur, id est, incondito, & pa-
rum polito genere sermonis, id est, qui Mercurialibus
Gratijs ita litant, ut aurium magis dulcedine, quam
rerum utilissimarum cognitione capiantur, boni consi-
lent. Etsi ad origines Patherbronensis Ecclesie illu-
strandas, variamque vicina regionis veterisq. Saxo-
nia historiam probe percipiendam, nescio, quid utilius
scribi, darique in lucem hoc tempore potuerit. Latent
enim sub verborum vilibus integumentis, res litteris,
memoriaq. dignissime; & ex incompti sermonis fuligi-
gine, scintilla emicant priscarum narrationum, quas
frustra alibi requiras, eruasq. Nec est, quod inficias
eamus Excerpta, & Eclogas fecisse autorem ex scriptis
alienis complures, id quod locis suis ostendetur; & res
ipsa

ipsa stylique diversitas multifariam prodit. At unum
 maxime in eo verbor, ut approbemus is, qui in Eccle-
 siasticis rebus, plus supercilio quam ratione iudicant,
 quod tam multus sedulusq; sit, in recensendis rebus ac-
 quisitis Meinoverci studio, ad Ecclesiam inopem sub-
 levandam, & opibus usq; cumulandam. Sed si verum
 serio tamen aestimamus, scriptorem hunc veteris memo-
 ria tabulis, & monumentis donationum abunde instrum-
 tum, reor annorum seriem secutum, ubi cetera ipsam
 narratio destitueret, omisisse nunquam, in huius indu-
 stria, & aliena liberalitatis memoriam excurrere, qui
 Meinovercum aliquid impetrasse, Principes eadem
 donasse, non sileret. At quia verborum id non minori
 asperitate, quam locorum, & hominum obscura narra-
 tione ab illo perfectum est, inde scilicet ex horridula illa
 in litteris etate, ultro consequitur, ut fastidium pariat.
 Venio ad fidem Exemplaris, ut ad fundum huius histe-
 rie. Unde in animo Varronis dictum obversatur: A-
 leam vitæ Domini, ac rei familiaris agi, ubi salubri-
 tas fundi non est. In Apographum incideram ab ori-
 gine sua sincerum quidem, at scriptorum vitio minimè
 salubre, & opportunum. Στραγάλωδεσμον dixisset,
 & stragalim versicolore, multorum manu raptim
 & mendose contextam; cui, ut resarcienda veteris hi-
 storie fax preluxisset, Meinovercus suis in renebris
 seu carcere obscuro clausus adhuc, ignotusque, longa
 nocte jaceret. Verum nostrorum hominum, qui Padæ
 borna vivunt, per vestigatione duplex tandem, Manu-
 scriptum vetustius, & autographum nactus, ibi cum
 meo R. P. Nicolai Toussani studio diligenter ea collata
 sunt.

sunt, ausus sum operam hanc meam, cum ad Ecclesie illius ornamentum, tum historia communem utilitatem publice profiteri. Quamobrem, licet paucis in locis pendens interdum orationi nos consulere Lectoris interesse putavimus, in proprijs tamen nominibus, aut sententijs ipsis innovare quicquam, vel immutare, religio fuit, quod in hisce doctos putarim, veterum exemplarium, si qua terrarum plura extent, quam meam fidem, sequi malle. Ceterum, quia narratio multiplex nusquam interrupta, filo perpetuo textitur, placuit eam notatis ad marginem Latinis numeris incidere; & ad nostras animadversiones, quas ut silva jam diu caesa, rarior est tantum dabimus, per eosdem numeros, Lectori commiser quasierranti, viam monstrare. De I. itaque & II. inciso, moneo, quod omnia fere, qua in ys, de Paderbornensis Ecclesia incunabulis, loci sita, & conditione, Hathumaro Episcopo primo, ex Wirceburgensi Ecclesia huc assumpto, denique de Caroli magni, & Leonis pontificis congressu speciosè repetuntur, plurimum mutuata verbotenus ex actis Translationis S. Liborii, quae graviter olim currente saeculo Christi nono Bissonis IV. Episcopi jussu conscripta sunt; extant quae apud Suringer ad vitam illius Sancti adjecta, & ipsi Bissoni inscripta, qui floruit salutis anno DCCCLXX.

I. Patherbrunnensis sedes praeminebat.) Origo loci strictim repetita. Pathera fluminis fons unde loco, & civitati nome, priscis Saxonia occidua populis, Franciaeq; & Germania regibus jam inde a Caroli Magni aetate, convenarum accessu, crebrisq; conventibus & militaria concursatione frequentatus; inde Episcoporu, praesertim

Mein uerici multis pulcherrimisque donarijs, & sacrorum adium structuris, tectisq; decorus evasit. Hic magnus Carolus exercitus adunavit, Saxonibus saepe recidivis jus dixit. Saracenorum trium Regum legationem frequenti Procerum senatu hic audiit. Innumeram Westphalorum gentem salutaribus hic undis Christorenas feci vidit. Denique caput orbis Christiani Leonem Pontificem à pessimis hominibus afflictum, erigere summum honore, & suscipere, & dimittere pro regifico accipit. Inde Caroli filio, pio HLudrico rerum potente, translato ab usque Cenomannorum finibus S. Liborii pigrore religione novi patrocini, & ostentorum admiratione majorem in modum locus exornari cepit. Transmissus autem huc magno cum adparatu, nec sine afflatu numinis Badurado Episcopo faventis, S. Liborius anno Christi DCCCXXXVI. Indiēt. XIV. itineribus sane longis, cum urbs Cenomanensis (vulgò le Mans) procul apud Turonum fines, quorum Archiepiscopo subiaceret ad Sarram modicum amnem in tertia Ligdunensi numeretur, sua quoq; Provinciali Cathedra illustris.

Saluberrimorum fontium amœnitate incomparabili.] PATHERA. Fontis utiq; hujus rarum ingenium est, à quo veterum Scriptorum multiplici flexu Padrabrunnum, Padresbrunna, Patherbronna, & Padeborna, civitas nuncupatur. Ante viginti annos inter socios familiae nostrae ibi vixit Josephus Mangoltus, vir Philosophia doctrinis excultus egregie, quem memini, de Pathera Treverim ad amicum de disse literas; eique hanc quaestionem tulisse, cujus per vestigatione neminem incolarum tunc jocabatur committere, ut sibi

sibi caput condoleret. In urbis hujus medio mons est, seu potius collis, in quo & domus tunc Societatis, & primaria Basilica constructa, ex cujus montis radicibus tres fluvij erumpunt, latiores fere vestro triclinio, qui intramœnia adhuc coeunt, navigabile flumen in tribus sat magnis efficiunt. Centena igitur aliquot plaustra aqua interdum effluunt ex hac urbe, nulla gutta infuit, unde ergo tam magna urna, quæ aquam semper subministrat? Aliud accipe. Existit duobus hinc miliaribus in nemore fons tumultuarius, à nobis appellatus. Is postquam fluxit hora circiter aut amplius spatium, quiescit horis fere tribus; inde velut resumptis viribus, iterato fluit: quod ubi continuavit, iterum sese ad hauriendum, quod effundat, recolligit: Idque perpetuo in orbem facit, stans fere horarum intervallis, ut oculis deprehendi. Tertium nunc accipe haud minus prodigiosum. Fons hic dum fluit exonerat se in quendam alveum, qui altunde, non procul tamen aquam defert; eamque tam copiosam, ut plura molendina impetu circumagat. Sed aqua hujus regnum est admodum breve; nam ultra miliare Westphalicum non procurrit, quin ita absorbeat, ut ejus vix guttam inde reperias. Nam hinc inde in ripa voragine, terræque magni hiatus existunt, per quos tanto fertur impetu sub terram, ut ad restinguendum inferorum flammæ properare diceres. Reliqua, quæ gurgites hos evadit, guttatim in ipso sensim alveo ita consumitur, ut alibi talos tibi madefaciat, alibi in arena sicco insistas vestigio. Sic ille.

Patherbronnense Templum.] Anno DCCXCIX.
 Leo Pontifex VIII. Idus Decembris, ut à Kranzio tra-
 ditur.

datur, *Metrop. lib. 1. c. 11.* Paderbornensem Ecclesiam re-
 cens exstructam instauratamque dedicavit. Acta Li-
 boriana tantum in Ecclesia novè constructa altare con-
 secrasse meminerunt. Explicatius, opinor, hic nos-
 tris à Carolo principis Ecclesie fundamentis, scilicet
 ad adventum primi Episcopi Hathumari sub annum
 Christi DCCXCV. at nondum ad culmen eductis, in
 Crypta ibidem noviter, ut ait constructa, Leonem S. Ste-
 phano aram dicasse. Nam, primaria Basilica titulum
 jam inde ab origine, sibi sanctissima Dei mater Mari-
 vindicavit, cui intervallo Tutelares accessere, Liborius
 & Kilianus; hic, ob primæva inspectionis Wircebun-
 go profecta memoriam; ille ob reverentiam corporis
 istuc è Gallia translati. Ceterum Baturado Episcopi
 alioqui basilica consummata decus tribui videtur
 quam integram stersisse cum S. Liborii corpus illatum
 est, Translationis acta ab Idone presbytero omnium pri-
 mo litteris mandata, restantur. Non prætereo Gobelii
 narrationem; quam Krantzium sequi haud pigri-
 Ecclesiam quæ Patherbronna à Carolo pridem exstructa
 ab incolis ipsis, licentia rebellionis, fuisse igne vastatam.
 Hinc Capellam tanquã veteri busto subsicivam obtulit
 Leoni consecrandam. Quem precibus hoc Regis lubenti-
 & alacrem dedisse, ut altare S. Stephani inclusis reliquiis
 ornatum, quas Roma exportarat, dedicaret, & eadem se-
 lutantibus in anniversario, qui ad VIII. Iduum Decem-
 bris occurrit, noxarum largas condonationes tribueret.
 HATHUMARUM.] Harimarum vitiosè dixit Krantz-
 ius, & ex S. Burchardi disciplina. Consentiant præsci Sa-
 xonem, ex nobilium obsidum genere olim Herbioli se-
 positum

positum à Carolo, ex cultum disciplinis & religione, inde accersitum ad hujus Cathedrae surgentis gubernacula. Valde immemor sui Krantzius hic extitit, cum in Saxonia sua l. 2. c. 16. de Carolo Magno scripsit, Padeborne præfecisse S. Liborium, qui tot retro annis, Valentiniano, Gratiano, & Theodosio Augustis Cenomanis sedit Episcopus. Felicius ab eodem explicatum est, quomodo ejusdem Regis beneficentia facti sint

Saxones sacerdotibus tributarij.] Donasse namq; Carolum Regalia Pontificibus, quod intelligeret populum infranem posse religione contineri, armis vero placari non posse. Hinc cum de Widekindi Principis Saxonum successione, mirum observat in majorum litteris silentium: causam hanc ipse subjicit, quia Saxones ea tempestate, regnante post patrem Luduico pio, sub Christi religione mansuefacti, quieverint, & omnis provincia Episcopis dispartita, religioni servierit. Quam rem longè testatiorem facit ipsum Magni Caroli diploma, quod S. Willehado Bremensi Episcopo dedit. Extat id apud Adamum ejus Ecclesie probatum, & veterem scriptorem, Lib. 1. c. 10. vel 9. ubi Carolus profitetur, se Saxones bello victos, & ad baptismi gratiam, Deo annuente, perductos, pristina libertati donasse; omnique sibi debito censu solutos, pro amore illius, qui victoriam ipsi contulerit (Deo) Tributarios & subjugales devotè addixisse: videlicet, ut qui potestatis Regie jugum hactenus ferre detrectassent, victi jam & armis, & fide, Domino & Salvatori nostro Jesu Christo, & Sacerdotibus ejus, omnium suorum jumentorum, & fructuum totiusque culturae decimas perfolyerent.

III. Præclarum hoc membro chronologia, & successio-
 nis Episcopalis factum fundamentum; in quo quia
 prævit, in Metropoli sua Krantzius, & series ipsa
 evoluta perfacilis, in tam certis temporum spatijs Chro-
 nologia palestram non moveo. Tantum in Luitbario
 discrimen observo, quem Krantzius Metropol. lib. 2.
 cap. 15. ex Patherbronnensium annalibus, scribit præ-
 fuisse annis XXIII. at Meinwerci laudator XXVI. Sed
 probabile, ex ternario priores duas lineas, que in V. con-
 lescere solent, apud Krantzium casu diremptas esse.

IV. Meinwerci Episcopi patria, progenies, edu-
 catio.] Germania divisionem scriptor affert primo ad-
 spectu rejici dignam, nisi eam interpretatione fulciant,
 aut mitiges. Accipit enim magnam illam, & trans
 Rhenum ingenti terrarum spatio porrectam. Ejus ex-
 tremam non mediterranea tantum loca, sed insulana, &
 maritima scriptoribus non antiquissimis Scythiam ap-
 pellare mos fuit. Unde veteris Saxonia limes in Scythia
 cum pelagus usque desisse narrant: & Unni Bremen-
 sem Archiepiscopum, magna fama ad Sueones, Nord-
 mannos, Danosque religionis, & fidei propaganda cau-
 sa profectum, Scythiæ populis prædicasse, & ibidem
 apud Birkam oppidum in Scythia spiritum posuisse.
 Adamus ex antiquis monumentis repetit, lib. 1. cap. 50.
 51. & seq. Inferioris Germania recessu natale solum
 Meinwerci dat scriptor Trajectensem dicecesin, &
 terminum. Sed quam vellem distinctius hac, & ex le-
 ge finium accuratius descripsisset. Quis enim amplius
 fundi Ultrajectensis Ecclesie nescit? Sed cum
 Meinwerci acta diligentius intropicio, patriam cer-
 tam

iam ei fuisse conjicio, unde heredia ferè paterna, & avi-
 tas opes prompsit, & in Ecclesiam Patherbronensem
 larga manu congeffit. Hanc in Geldria, & Ultrajeften-
 sis Ecclesia finitima regione collocari video, qua Rhenus
 Ultrajectum petens Rhenensium oppidum S. Cunera pa-
 trocinio clarum praterfluit, quo in loco domicilium
 majores habuisse apparet. Hinc quod terrarum trans
 alveum inter Rhenum, & Isalam Velve hodieque vo-
 cant, quodque Teisterbandia sinibus non ita certis, ut
 Molanus colligit ex vita S. Sviberi, continetur, in
 hoc ampla patrimonia Meinwercus, & vectigalia
 possedit. Unde factum arbitror, ut qui vetusta cum re-
 centioribus parum consideratè componunt, Meinwerc-
 cum faciant Wihingi Geldria Comitum filium, cum patre
 Comite prognatū constet illustri quidem majorum stem-
 mate, at non hujus generis, unde stirps Mengosi, Wi-
 hingi, & aliorum Gelria Comitum deducitur. Nam
 in istum priscè constitutum apud fines Ultrajecti comi-
 tatum Imado parenti Meinwerci Theodoricus, atque
 deinde Baldricus vitricus cum successissent; tandem,
 proscripio ob lasam majestatem Baldrico, comitatus hu-
 jus membra convulsa distraetaque fuisse, apparet. Re-
 ctè etiam in Ultraject. Episcoporum historia notavi-
 Wilhelmus Heda, extra Hollandicum eumque serum,
 olim Ultrajectensi Ecclesia subjacuisse comitatus vici-
 nos, Velve, Torentia, Trentia, & Salia. At in Tei-
 sterbandia clarè ostendit ex veterum monumentis, Bo-
 melam extitisse, & Tielam, nunc Gelrijs oppida nota.
 Quibus omnibus in locis Meinwerci majores fortè
 patrimonia possederint. Sane Meinwercus obtigit Re-

gium genus ex materno sanguine. Athela matris nomen, Henrici Aucupis, aut Henrici hujus filij Bojorum Ducis, quando origo hæc non ita liquet, filia, vel sobrina. Nam Ottonem tertium, & Henricum juniorem Bavaria Ducem, & inde sanctum Imperatorem, discrete meminit autor vite, sanguine regio contigisse. Unde facile ab Ottone Magno, vel hujus patre Henrico Aucupe, Meinwerchi maternam stirpem derives. Unde & in Poëmate veteri Scriptor, Natum Saxonem dixerit. Rem à se implicatam tangit magni Chronici conditor: Meinwercus Monasterio SS. Petri & Pauli in Paderborna multa prædia de paterna hæreditate tã in diocesi Trajectensi, quam de Comitatu Teisterbantæ & de Comitatu Radichen, quæ ei ex divisione facta cù quadam sorore sua (Athela fundatrice an nutrice Monialiù in Elten) obtigerant, contulisse liberaliter.

Imadus, aut Imedus Pater Meinwerci. In Imado scriptor meminit, Tantæ nobilitatis lineam fuisse curæ, propagari. Hujus linea deprehendere iucunatum fuit quadam vestigia. Universe Saxoniarum Orig. lib. IV. celebratur Immedus Walberti Ducis Saxonie filius, quarto loco natus; qui & Ottonis Magni propinquus extitit. Nam frater fuisse traditur Theodorici cujus soror Mathildis Henrico Aucupi connubio juncta fuit. Ad hunc Imedum originem referunt illustres Allobrogum, & Sabaudia Comitum Ducumque prosapie; in qua hujus nominis ad XIII. Dynasta, qui litterarum metathesi ex Immedis, & Imadis ducti sunt Amadei, Gebenna, & Lacus Lemani olim Domini. Ex hoc igitur Imado, nomen, & ut conjicio sanguinem habemus

hemus Meinverci, & Theodorici fratris; sicut & Imadi Patribus bronnenfis Episcopi hic num. LII. Verum Witichindi locus Annal. tertio expressus, propius nos ad stirpem hanc deducit, cum Meinverci vicinos progenitores celebrare videtur in cobello, quod Otto Magnus, contra filij Lutulphi Archiepiscopi Moguntini factionem gessit. Nam rediisse, ait, in Saxoniam, amissis duobus principalibus viris, Immedo, & Meinverco, quorum uterque ictu sagittæ perierat, alter Magontia; alter expeditione Bavarica. Coronidem addit Adamus; qui Immedingorum nobilissima stirpis in Unrvano meminit; unde ille progenitus Meinverco Padereborna adhasit.

Meinvercus in Ecclesia B. Stephani Halverstad à parentibus oblatu.] Ceterum Meinvercus, ut à teneris formaretur ad institutum vita, quam in Clericorum ordine parentes eum suscipere voluerunt, duobus in Collegijs, ubi florentissima tunc ingenijs, & artium cultura existeret gymnasia, vitamegit; Halverstadij, ubi elementorum rudet yrocinium posuit; Hildenesheimij, ubi prastantiorum artium, & doctrinarum fructu decerpfit. Seminaria cultioris hujus disciplina Gallie deberi majores voluerunt, cum Halberstadiensis Cleri gymnasium Catalauno, Hildegriimo procurante; Hildeneshemensis, accersito Remis Gunthero, & ex Auslicensi Ecclesia Hildeneshemium translato, coaluisse tradunt Krauz, lib. 1. Metrop. c. 10. & Annales M. SS. Et Alber. disertè in mag. Chron. Belg. ad an. 795. Hildeneshemem. Ecclesie primum conventum venisse, ait; à Remensi Ecclesia; Halberstadensem à Catalaunia.

V. Henrico Duce Baioariæ regnum invadente.)
*Henricus hic, alijs Heꝛelo, pater Henrici Claudi sancti-
 monia præstantis, extitisse dicitur. At si non fallit scri-
 ptor, qui est in manibus, alium quoque Henricum ge-
 nealogia huic asseramus oportet, puta filium Ottonis
 Bavaria Ducis, qui nepos fuit magni Ottonis ex Lu-
 dulpho Suevia Duce, & pater Gregorij V. Papa. Por-
 ro Henricus dictus senior, Bavaria ducatu semel exu-
 tus, iterum post mortem Arnoldi, & Bertholdi Ducum
 fratrum, Boicum principatum adeptus est; eumque ad
 filium Henricum sanctum transmisit. Nec adhuc assen-
 tiri possum Crantzio, vel stemmati Dietmario, cum
 tres hujus nominis Duces in recta prosapia lineâ proce-
 dunt. Quippe ad Ottonis II. excessum, suffragia tulisse,
 ait Crantz. l. 4. c. 21. Henricum Bavarix Ducem, itidẽ
 de sanguine Saxonum, fratre Ottonis Henrico natũ,
 cujus etiam filius (Henricus sanctus) in sequutus sit Ot-
 tonem tertium. Equidem obscuram alias hujus genealo-
 gie notitiam, quibus possum vestigijs adhuc indago.*

Otho Dux Saxonie.

Rex Henricus Auceps, cujus filij.

Otho M.

Henr. B. D. Bruno A. C.

Ludolfus D. Suev. Otho II. S. Henricus Imp.

Otho D. Bavarie. Otho III.

Ita S. Godehardi scri-
 ptor c. 1. & 4.

Henricus F. D. B.

Ita

Ita Meinwerci scriptor. *Alijs Henricus Minor interjicitur, cuius parens extiterit Henrici Imper. sed scriptor citatus disertè Henricum patrem S. Henrici, ait fuisse patrualem Ottonis II. qui illum ducatu exiit, & fratrem magni Ottonis; eumque appellat Henricum priorem, puta comparatione filij. Atque ita Henrici Bajoaria duces appendendi: I. Henricus Aucupis filius. II. Othonis Ducis, ex vita Meinwerci F. III. Henricus Claudus, IV. Henricus S. Cuneunda frater. Sed Henricus Othonis ducis filius, cum non alia nota, quam affectati regni insigniatur, probabilis est confundi cum Henrico priore, qui fratris Ottonis, & patruelis sui sceptris insidiatus est, cujus temeritatis eum post pœnituisse Dymarus non tacuit, chr. l. 4. qua sententia alibi Crantzius de Henrico sancto scribit Sax. l. 4. c. 27. eum fuisse Ottonis primi ex fratre Henrico nepotem. Et licet Hermanni Contracti exemplaria quadam ad annum Christi DCCCCXCV. Henricum patrem Henrici sancti præferant filium fuisse ducis Henrici, id acceperim equidem potius de Henrico Aucupe, qui & Dux, & Rex fuit. Nam quod Hermanni Chronicon posterius, & emendatius Henricus Canisius edidit Tom. 1. Antiq. Lect. hujus omnino non meminit, sed id modo istic legitur: Henricus Dux Bajoariæ obiit, & filius ejus ex Gisela, Conradi Regis Burgundiæ filia, itidem Henricus, Imperator postea futurus, ducatum interim obtinuit.*

VI. Meinwercus Regius Capellanus.] *Inoliturum vitiosa consuetudine scripor vita S. Ottonis Babenbergensis Episcopi non dissimulavit apud Surium Tom. 4.*

venisse in seram quoque aetatem; ut cum Ecclesiarum Investitura penes Caesares essent, quoties Episcopus aliquis decessisset è vita, Ecclesia, cui praefuisset, pedum, & annulum ad Imperatorem transmitteret, ab ejus aula petens sibi dari Episcopum. Hinc multos nobiles, & praestantes viros, cognatos & filios Principum, Imperatoris aulam sequutos, Capellanorum ei ministerium exhibentes, spe alicujus Episcopatus obtinendi. Quod πολιτεύμα, ut ne ad Meinuercum & consimiles ei transeat, & ne judicis praedicia fiant, cavendum est certe; nam cum arma Martiales a Musarum castris alienissimi homines tractarent hoc tempore, ut religio ac littera ab ijs essent longè, viros Palatio enutriti sacrarum civiliumq; rerum callentes, publica res suadebat. (Ad S. Burchardi vitam de Francone Episc. Wormatiens. S. Annonis Colon. & aliorum passim.) His domestica, & Palatinam militiam, his Cancellorum decus, & Principum arcana, & Responsorum sapientiam, denique admissionum, & induktionum officia, utpote quibuscum a pueris religio & disciplina in Monasterijs, & Collegiorum Cœnobijs adolevisset, Principes intissime credebant. Atque in hoc genere liceat commemorare non paucos, qui oblata sacerdotia fortius repudiarint, quam alij ambuisse visi sunt, ut exemplis Sanctorum Hereberti Coloniensis, Godehardi Hildeneshemensis, Ottonis Babebergensis Episcoporum, & aliorum plurimis docere, sit facile.

VIII. & IX. Incendium Patherbronnæ.] Incendium Patherbronnense ad annum Christi DCCCCXCIX referendum esse, vrbis è locis manifeste colligitur: nam
 primo

primò, omnes nota numerales, quas autor Millenario
 affixit, cadunt in annum antecedentem. Hinc, quando
 Ottonem ipso anno in Slaviam, sive Poloniam profectum
 scribit, ab eodem anno, quem diximus, non recedit.
 Deniq; anno ineunte millesimo, proficitur Rhetardum
 Episcopum Roma impetrasse restorationem privilegi-
 orum, que flamma vis aboleverat, ipsis Kalendis Janu-
 arii, Indictione XIV. que scilicet in superioris anni
 Mense Septembri inchoata currebat. Et, quia incendiū
 hoc Indictioni tribuit XIII. anni tamen DCCCXCIX,
 cui affixa alioqui est Indictio XII. prorsus statuendum,
 eladem illam anno desinens, & Autumno assignandam,
 postquam nimirum Indictio XIII. currere cepit.

Imp. Otto S. Adelbertum Martyrem Gnesæ col-
 lit.] Ottonis iter in Slaviam, hoc nomine tunc Poloniam
 notabant, describit in Chronico suo Dismarus, memo-
 rabilem ab eo religionis cultum S. Athelberto impen-
 sum laudans. Vide Petr. Damian. in Romualdo. Hie-
 me autem susceptum hoc iter reditus ostendit. Nam
 Palmarum solennia Magdeburgi, Paschalia Quidelin-
 burgi celebravit. Hinc cum Archidiacono Romana
 Sedis, Aquisgrani frequenti procerum senatu loquutus
 in Italiam abiit. Ceterum Ottonis acta Polonica, ex
 recentioribus diligenter exequitur Martinus Cromer-
 rus lib. 9. de rebus Polon. qui anno Christi nongentesi-
 mo septimo, XXIII. Aprilis S. Athelbertum alias ap-
 pellatum Voiczechum à gente barbara Frussorum, cum
 veneranda mysteria perageret, prope oppidum sinus
 Venedici sive Sarmatici, quod Tishausum Germani
 postea dixere, martyrio affectum memorat. Gnesna
 di-

digressio, Ravimum, sive Gaudentium, quem in loco fratris habebat successisse vult, quem Synodi decreto, cujus hic mentio, laudatum interpretaris, in hac nova diocesis erectione, cujus dubium tamen jus facit Baronius.

A Prucis martyrizatus.] Hac scriptura in ijs, quos jam Prussos, & Prutenos appellamus, usi sunt veteres, Marianus Scotus, Abbas Orspergensis. Semlandiam Adamus celebrat illorum Insulam, Ranzis & Polonis finitimam. Hanc, inquit lib. 4. in Dania descript. inhabitant Sembi vel Pruci, homines humanissimi, qui obviam tendunt ad auxiliandum ijs, qui in mari periclitantur, vel à piratis infestantur. Apud illos illustis Boëimorum Episcopus Adalbertus martyrio est coronatus. Usque hodie profecto inter illos, cum omnia communia sint nostris, solus accessus prohibetur lucorum, & fontium, quos autumant Christianorum pollui accessu.

X. & XI. Otthonis III. mors & Henrici sancti successio.] Mortem Othonis, probatioris in annum MII. rejiciunt: inter quos Ditmarum, Marianum, & Lambertum sequens, ut apparet, Baronius: nam apud Paternum defunctus in Januario, sepultus est Aquisgrani, Pascha tempore. Hinc partium varia studia crebrique conventus tota Germania super Electione novi Principis, de quibus præ alijs Ditmarus Chronici libro quarto, & initio quinti; traditque Marianus Henricum tandem inauguratum die Dominica, VII. Idus Junij, ut observavit Egidius Bucherius Societatis nostræ, diligens temporum investigator, ad Tom. I. Gestor. Leod. Episc.

Ekkihardus Marchio, (Thuringiæ) Palithi interfectus.] Palithi & Palthi Ditmaro memoratus in Saxonia locus lib. 6. & 7. in quo Benedictus VIII. Roma pulsus postea Regem Henricum convenit. Illustrem fuisse Abbatia inibi conditâ oportune Ditmarus in illa narratione meminit, qua presentem de Ekkihardi Marchionis interitu historiam non ita obviam illustrat. In qua sane non pauca sunt, qua huic nostro instituto servantur. Nam Ekkihardus ceu non obscure regnum haberet, cum Bernwardo Antistite Hildenesheimium ingressus, ibi ceu Rex susceptus, & honorificè cultus est. Deinde ad Patherbrunnam pergens clausas invenit portas, at jussu tandem venerabilis Præsulis Retharij, loquor cum Ditmaro, intromissus, primo Ecclesiam orationis causa intrat; postque ad domum, ubi Episcopus cenabat veniens, benignè exceptus est. Hinc, ubi Rethario consilia sua displicere cognovit, observatus à conjuratorum manu, apud Palithi à Sigefrido Northemij Comite hasta prostratus XI. Kalend. May opperijt, parentante ei Alfkero ejusdem loci Abbate. Adelboldus tamen in gestis rebus S. Henrici, Poldam hunc locum appellavit; & curtem Regiam, in qua Ekehardus Marchio Thoringia strenue dimicans interfectus est. Extat & Privilegium in Chron. Mind. Engilberto Mindensi Episcopo ab Henrico IV. datum Polide anno MLIX.

XII. S. Cunegundis Patherbrunnæ coronata.] Idgestum anno MII. quo Saxonia totius proceres apud Merseburgum, datis dextris, Henricum Regem collaudarunt, in quibus Adelboldo teste, fuit etiam Retherius

rius Patherbornensis Episcopus. Hinc oppido Gruonâ in finibus Hildenesheimensis ditionis Regis uxor occurrir, quæ Regis comitatu procerumque deducta Patherbornam. Quæ autem in ipsa Regina consecratione, comsereno tempestas intervenerit, coortis in arma mutua Bavaris & Saxonibus, Adelboldus, quem dixi in actis Henrici Imp. prolixius exequitur.

XV. Donationes quæ Patherbrunnensi Ecclesiæ respectu incendij obvenerunt.] *Eas cum plurimas deinceps Scriptor enumerabit. Liberalem hanc pietatem lib. VI. Chron. commendat Ditmarus. In Patherbrunno Monasterium, & omnis ejus apparatus flamma nostræ iniquitatis ultrix consumens, multorum corda fidelium commovit, quæ amor divinæ remunerationis ad hæc renovanda communiter accendit.*

XVI. Sumpta chirotheca.] *Ad ritum Investituræ prisca, per annuli & baculi traditionem malo more à Regibus in Sacerdotiorum distributione quam pridem usurpatum; accedat & usus chirotheca non sine imminutione prisca moris, à pio Rege sumptus.*

XX. Anstridus venerabilis Trajectensis Episcopus.] *Hujus præclara memoria extat in Chronicis Aristitum ejus Ecclesia. Genus & patrimonij fundus in Comitatu ponitur Bratuspantium, & Teisterbantia apud Tielam Wahali flumini adjacens Gelria oppidum. Imperasse quoq; dicitur latissima pascuis Insula, (Bomela vverda) quæ ab oppido Bomela nomen habet. Quod hic à nobis annotatum, ut hinc verus Teisterbandia situs, cujus hic crebra mētio, certius exploretur. Quamquæ & Teisterbanti Comitatus illustris extet memoria, in sortitione*

ritione liberorum Luduici Py, cum eos herciscundi regni controversia tenuit.

XXI. Helmwardeshufen, vel Helmwershufen.] Paderbornensis Inspectionis, & diœcesis, ordinis S. Benedicti clarum Monasterium, quod in Meinwerco & aliorum Episcoporum potestate fuit. Hinc Imperialibus annumeratum, versus Orientem in finibus diœcesis prope abest à Visurgi flumine & territorio Brunsvicensi, à quo jam captivum tenetur. Translata huc olim Brunone Treverorum Archiepiscopo S. Autoris à Thietmaro Abbate, ac aliorum SS. præstantes reliquia.

XXII. Lubentius Bremensis Archiepiscopus.] De ipso & successore Unuvano prolixè Adamus, & edua Bremensium Archiepiscoporum historia. Etiam Duimarus, qui Livizonem appellat, pium ejus discessum lib. VI. Chron. enarrat; additque illo anno, quo obiit, Henricum regem Paschale festum cum Meinwerco sibi admodum familiari in Patherbrun digna veneratione peregrisse, fuit autem annus is nostra salutis.

XXIII. (Annal. Baron. ad an. 1012. Livizonis, ad seq. Lubentij mortè referunt.) Inde & elucescit, quemadmodum, faciente Meinwerco, Unuvanus ad Bremensem Cathedralam pervenerit, quem lib. 2. c. 33. de Choro Padarburnensi assumptum ait; ortumque eadem cum Meinwerco Immedingorum nobilissimæ stirpe, qui cum parem generi & magnitudini animi sedem nactus esset, tantam munificentiam gentibus Hyperboreis ad fidem Christianam flectendis exhibuerit, ut ex Thesaurò Ecclesiæ suæ diu sollicitèque collecto, ferocissimos Aquilonis reges hilaritate munerum suo-

luorum, ad omnia, quæ voluit benignos, obediētesque habuerit. *Adam. c. 35.* *Abeant ergo etatis hujus iniquissimi reprehenses, Zoili; & sugillare desinant Pontificum avaritiam, cum Principes majores Dominosq; suos tanquam ære & libra ab Ecclesia cōemptos, & novo adoptionis genere non per armorum, vel hasta traditionem, vel per comæ, aut capillorum incisionem, sed munerum largitione, ceu divūm hominumq; efficaci blandimento, meminerint edomitos, & sub Christi tandem jugum missos.*

XXIV. Theodoricus Monasteriensis Suitgeri successor.] *Diutarnus lib. 7. Chron. unde hac tota narratio.* Hujus successor, inquit, Thiedericus materteræ meimet filius.

XX. Proximo anno.] *Utitur Prochronismo.* Nam expeditio hac Italica in autumno ejusdem anni MXIII suscepta. *Sequenti Henricus in urbe creatus est Imperator; & Meinwercus ibi præfens privilegium, & Sanctorum exuvias à Benedicto VIII. retulit.*

XXX. Cluniacum Henricus Imp. cum Meinwercoco adiit.] *Ad verbum huc nonnulla transcripta ex cap. XXVI. vita S. Henrici à R. P. Gretzero nostro cum Divis Bambergensibus edita. Quam vero Coronam auream, ex S. Odilonis vita Baronius ad an. 1014. rēpetit, Odiloni missam hic animadvertit ab ipso Imperatore inter divina Mystera Cluniacensi Congregationi oblatam. Sed quod ex Kranzio Metr. l. 4. cap. 4. ibidem refertur, ad an. 1015. Baron. de Monachis Cluniaco ab Henrico Imperatore Patherbronnæ abducit, id duplici mendo vitiosum. Primo, quia Meinwercus*

verco Episcopo vetus scriptor, quem Krantzius sequitur, Monachorum deductionem attribuit, non Imperatori Henrico. Iterum, quia ex vita S. Cunigundis, quae illic de monasterio condito, templisque narratur, Paderborna haud rectè accommodata sunt; cum eorum nihil in hac Meinverci opera conveniat, sed earum Ecclesiarum tituli hodieque Bambergae extant, Patherbornensium omnino dissimiles.

XXXI. Anno MXXVII. Kalend. Octobris dedicata nova Basilica Patherbronnensis à Meinverco exstructa. Eodem anno bellum contra Boleslaum Poloniae ducem gestum, obtulit, quo minus Imperator dedicationi interesset, cum jam ante apud Immaleshausen Henricus, cum Antistite Meinverco solennem Pentecosten exegisset teste Dietmaro; qui & Othelrici Provisoris sive Ducis Bohemia, ejusque defectionis meminit. Sed hac hieme, item Henricum scribit Ditmarus lib. 7. Natalem Domini in Pathebrun festivis peregisse gaudijs, ut quod Dedicationi non tribuerat, nataliis Christi ferijs compensaret.

XXXIV. Uplage urbe munitissima & multa nefaria dictu.] Ditmarus Chron. lib. 7. Balderici Comitis flagitiosa dedecora, quae parricidium hoc insequuta, prosequi videtur; narratque militaribus sacramentis obnoxium fuisse Heriberto Colonensi Archiepiscopo. Uxorem, tacito nomine, alteram dicit ei Herodiam fuisse. Ejus fraude Wigmannum Comitem item perijisse; cujus ultor Bernardus Saxoniae dux, Baldericum urbi Upplan, quae hic Uplage, obsedit. Sed ad Ca-

faris adventum urbs Upplan, ait Ditmarus, omnino destruitur.

XXXVII. Chronico Lamberti ad annum MXXI. Grando magna fuit, & multi fulmine excusti sunt. Meminit ejusdem Ditmarus.

Ecclesia S. Viti in Eltere.] Nobile monasterium id notari hic putamus, quod regione Clivensi haud procul Embrica civitate in editi montis jugo ab illustris pro sapia Abbatissa teneri solet.

Ecclesia vicina Rene constructa in honore S. Cuneræ.] De S. Cunera & oppido Rhenensi, consule Adolanum in Indiculo Sanctorum Belgij. Celebris memoria apud ejus tractus populos martyrium est Huneræ LXXI. milium Virginum Sodalitio.

XL. Interitus vitrici & matris.] Vide, num divi imprecatio à Ditmaro hic usurpata, in tragicum hunc exitum aptè cadat. Omnis maledictio quam sibi B. Job imprecatus est, huic talem promerenti eveniat.

XLI. Poppo Trevirensis & Danorum.] Narratio hujus incisi de Popponis Trevirensis Archiepiscopi celeberrimæ successione, ex Gestorum quæ vocant Trevirensium libro ad verbum transcripta. Simeonis Adnachi Siculi vita extat apud Surium. De eo & Poppone Trevirensi, quem non uno loco Ditmarus extollit ut & de vulgato errore, qui hunc sanctum facit, & cum Poppone Slesvicensi Episcopo confundit, nos atibi ex instiitio. Jam unum id repeto, Popponem Danorum Apostolum in Adami historia celebrari; ubi & hæc impune tractati ferri, & ignium victoria illustris narrat.

rio disertè ab illo perscribitur lib. II. histor. c. XXXV. Et quia ab Adaldago Bremensi Archiepiscopo ordinatus Slesuivici, non ut in Dania sua Krantzius scribit Arufes Episcopus, ad Ericum Dania Regem legatus, à Cæsare, & Archiepiscopo missus est, liquido constat, atate longè quidem fuisse ante Popponem Trevericum: cum Adaldagus ante Christi annum DCCCCXXXVIII, humana reliquerit.

XLIII. Ipso quoque anno.] Exprimendus cum Ditmaro l. 7. MXVII. Quod autem ad Merseburgensis Ecclesie restitutionem, illam quidem Henricus ad annum MV. inchoarat; hoc autem anno, presente Meinoverco, & alijs Episcopis Magdeburgi eidem institi largitioni; quam reversus ab expeditione etiam cumularit, Pentecosten inde Werthina ad Roram, Abbate Heithenrico, religiosè peregit. Inde copijs jam in unum contractis, & fervente belli apparatu Imperatricem Cunigundam ad se Patherbronnam venire jussit.

Corbeja, dicta nova.] Ad discrimen veteris, haud longe Ambianis ad ripam Somone fluvij, unde hac deducta, de qua cum alijs sæpè Krantzius Metrop. lib. 1. cap. 24. & in Sax. lib. 2. c. 25. Aditamen vitam S. Adelhardi Tom. 1. Suriy ad 2. fan. Legebam in pervertusto MS. Chronico ad annum DCCCXXII. Inchoatio Monasterij novæ Corbejæ per S. Adelhardum, antiquæ Corbejæ in Francia Abbatem. Septimo Tom. Suriano ad XV Junij ex Scriptore coætaneo S. Vitis translato describitur, quæ favente Hilduino Parisiensis Abbate, à Warino facta Prasule Corbejensi anno

Christi DCCCXXXVI. cuius & Sigebertus, in anno
 pracedente meminit. Non premo versus, etsi nec anti-
 quos & male tornatos, utiliter tamen descriptos ex cry-
 pta Corbejenfis Ecclesie ob singulare argumentum boni
 ominis; cuius & Witichindus Corbejenfis in Ottonii
 historia meminit, translati nimirum à Francis in Ger-
 manos Imperij:

*Felix Westphalia gaudet de pignore nata
 Viti dotata, qua dat sibi Francia grata.
 Abbas Warinus regali semine primus
 Francorum natus, Viti venerabile corpus
 Transtulit à Francis Corbejam, ceu paret istis.
 Extunc translatum est à te Francia, sacrum
 Imperium Domini, de quo gaudent Alemanni.*

Neque Lectorem ignorare velim trium ibidem Mar-
 tyrum illustrium extare conditoria, Viti, Iustini, Mer-
 curij, quorum beati cineres harent altari principi, in
 medio Vitus Ecclesie patronus; Iustinus ad cornu E-
 vangelij; ad Epistola Mercurij. Et quia hic inciso
 XLVII. Scriptor vita Meinverci Geroldi meminit
 Caroli magni consanguinei, cuius vel oratorium, vel
 monumentum ibi relictum sit, adscribam Epigramma
 illustris viri, quod in saxo crypta ecclesie Corbejenfis post
 summam aram ad parietem dexteriorem oblitescens
 mecum communicavit idem, qui superiores versus ex
 eadem crypta eruerat R. P. Joannes Roberti, tunc Pa-
 therbornensis Collegij Rector.

*Inclitus est istic positus le vita Geroldus,
 Quondam regali clarus in obsequio.*

Sed

Sed servire Deo malens hic quicquid habebat,

Secum presenti contulit Ecclesia.

Cujus doctrinis gaudet, donisque refulget.

Pro quo Christe jugem confer ei requiem.

Abbate Wal deposito.] *Rem gestam metachronismo & histerologiaturbat. Hæc enim Walonis abdicatio refertur à Diuturo lib. 7. ad annum Christi MXXV. quem audire interest : In vigilia Pentecostes Imperator ad Immaleshusen venit ; illic cum Antistite Meinwerco hanc sanctam festivè ducens solennitatem. Illic Wal Corbeiensis Abbas prius ab cura suspensus deponitur : & unus ex Lariffemensis monasterio Druchtmer sine fratrum consensu prædictorum assignatur. Quo ad sedem suam in hac venienti hebdomada omnis Congregatio, exceptis VIII flens abiit, ut Liudolphus (Corbeia) Abbas prædixit, & locum hunc penè vacuum non sponte reliquit.*

XLV. Carnibus cognatum adipem Ecclesia monachis indulgit.] *De lardo & sagimine Canonistæ, & qui de Officio scribunt. Henricus noster, ob penuriam olei, sagimen adhibere, ubi mos id suscepit, aut non esse damnandum lib. 7. de Indulg. c. 13. Ostiensis in summa de Obser. jejun. morem hunc Monachis Cluniacensibus tribuit, ex quorum familia Patherbronnenses. Quod verò morem hunc ab Ecclesia Synodo quapiam approbatum scribit, haud facile jam explico. Laudari solet Cap. Presbyter, in quo vini & sagiminis, ovorum, & casei usus pœnitenti indulgetur. Id Caput, quia Glossa meminit ex Gangrensi Concilio de promptu,*

forte hanc ob causam usus sagiminis eadem hinc operi
 censetur stabiliri. Ad nostrum Serarium ad 142. Epi-
 stolarum S. Bonifacij, & Azorium Instit. Tom 1. lib. 7.
 cap. 21. q. 8. qui hinc Cistercienses eximit, quorum in
 hoc genere lepida quaedam eventa commemorat Casari-
 us lib. 6. de simplicitate cap. 3. & 4.

XLVIII. S. Alexij Capella.] Hanc prope Ab-
 dinghoffensis novi Monasterij septa posuit Meinwer-
 cu; & eidem Monasterio ejus regimen tradidisse scri-
 bitur. Verum cum moenia urbis, & porta non loco
 quo solent jam visantur, dilatato scilicet pomario civi-
 tatis, Sacellum hoc excidisse putant.

S. Bartholomæi oratorium.] Id Collegio Societa-
 tis templum fuit assignatum, cum vicino domicilio
 antequam eas in sedes, quas jam colit, immigraret. Ser-
 vii jam D. Virgini annunciata Sodalitio. Nec Græcæ
 nici operis specimen aliud præ se fert, quam quod forme
 ce laqueatum, ternis utrinque columnis sustentetur, lon-
 gitudine colligens XLVII. latitudine XXX. pedes. Ad
 vicinum sanctæ Dei Genitricis sacellum Geroldi, vetu-
 state collapsum est.

S. Galli Ecclesia exstructa, populo de Sudburg-
 non.] Alias Burgnon. Pagus urbi ad meridiem obje-
 cet, quæ cæli plaga Septentrionalibus Suid appellatur.
 Monstratur ibi haud longè ab templo, quod in veteris
 locum successit, area, quæ à S. Gallo incolis dicitur Gal-
 kirche, ubi Wolfgangus, quisquis ille beata memoria
 lapideam Ecclesiam exstruxerat. Nova, quæ deinde
 constructa patrocinium habet S. Michaelis Archangelii.

XLIX. & L. In Hervordia basilicani S. Mariæ.]

Hujus Basilica originem *Krantzius Saxon. lib. 2. c. 24.* ad *Widekindi Saxonum Principis munificentiam* transfert. Nam *Angariorum veterum sedes, quæ ver-* sus orientem ad *Visurgin* pertinent, cum is *Caroli* permissu insideret: ajunt. (*David Chyt. Saxon lib. 3. in Westph.*) prope *Hervordiam* vico *Engern* templum cum Collegio condidisse, ubi hodieque monumentum ipsius Ducis extet. Hinc *Krantzius* putat *vecligalia in Sanctimonialium Hervordia Parthenonem* transcrip-
ta, *Dominabus, ut ipse loquitur, ibidem imperitan-* tibus servitura, additque, *Widekindum* sepultum primo in hujus Collegij templo ab se fundati: inde à liberis *Padeburnam* esse translatum. Ego, ut de *Witechindi* memoria rem integram esse patiar, & apud *Angarios, sive Angriam* sedisse concedam, cujus nunc tractus *Hervordia, Comitatus Lippiensis, & Mindensis* Episcopo censentur, non facile tamen hujus nova *Basilicæ S. Crucis* primordia, quæ hic tam præclare traduntur, & velut à capite arcessuntur, ijs posthabuerim, quæ *Krantzius* memoria tradidit. Et licet majorum religio huic loco ob hæresis injuriam quam pridem detracta, manet tamen hujus miraculi & loci memoria vulgo, *Ad visionem, nuncupata.*

Ungariorum vastatione, & Thietmari invasione.]
Jam inde à *Ludnici III. & Conradi I. imperio* assuefacti *Ungari* ingenti flammarum, & populationum clade pervadere interiorem Germaniam. *Lambertus* ad annum *Christi DCCCCVI.* vastasse scribit *Saxoniam.* Idem ad annum *DCCCCXVI.* *Reginonis* supplementum.

zum: Cumque Fuldam usque in Hassiam, & Thuringiam penetrarint, proclivis, nemine obstante, in Westphaliam ijs fuit aditus. Hostiliter etiam in Patherbronnense solum incubuisse Thietmarum; sepe nobis laudatus Ditmarus nobilis Merseburgensis Ecclesie Episcopus, & sua etatis scriptor insignis, haud tacuit: Meinwercus Præsul à Thietmaro nepote meo, Bernardi Ducis fratre, dispoliatus est.

LII. In Patherbornensi Ecclesia publica floruerunt studia.] In hac palestra S. Altmannus, cujus nuper à CL.V. Sebastiano Tengnagel vita in lucem edita militavit. Qui Passaviensem cathedram aliquando meriturus, in Ecclesia Paderbrunnensi non solum Canonicus, sed Scholarcha, Saxonicum clerum ipse Saxo litterarum studijs exercitum habuit; ut, antiquus Scriptor loquitur, ad regimen scholarum delectus, & multis annis adstrictus, donec tandem ex Præposito Aquigranensi in Palatio Henrici III. inter ministeria sacra florere cepit.

LIV. S. Longinus.] Hunc ad XVI. Martij adscribunt nonnulla Martyrologia. In Paderbornensi Ecclesia, sunt qui ejus memoriam peragi putant postridie festi Lanceæ, id est, sabbato post Dominicam in Albis.

LVI. Noviomagum perrexit.] XVII. Kalend. Aprilis magna fuit in Niumagen Synodus, & nepos meus Otto, & uxor ejus Irmengerd consanguinitate proxima injuste diu conjuncti ob inobedientiam contrariæ vocationis excommunicati sunt. Ita ad hunc annum Ditmarus. Habet autem hic illustrium Antistitum nomina, qui eidem Synodo interfuerunt; memin-

minitque Krantzius in Meinverco, multa ibidem
dereformatione collapsæ per omnia membra religi-
onis, fuisse constituta Metrop. l. 4. c. 4.

LVII. Bernardus Dux Saxonix rebellis, & Schal-
kaburg.] *Adam lib. 2. c. 33. accuratè rem hanc per-
sequitur. Bernhardum scilicet, Ducem ortum ex hu-
mili de genere à paterna religione, hac rebellionem
terruisse, & turbasse omnes Saxonix ecclesias. Tyra-
nide sua gentem Winulorum seu Wandalorum coë-
gisse ad Paganismi necessitatem, Sed in primis Un-
wanum oppugnasse, & Brementensem Ecclesiam, tum
quia ditior, tum quia ab Imperatoris tutela remoti-
or. Hinc jugem discordiæ flammam inter ipsius &
Archiepiscopi familiares sævijse; illis impugnantibus
regem & Ecclesiam, his pro Ecclesiæ salute for-
titer dimicantibus. Exitus hic jurgij, ut Unwani
Meinverci aliorumque procerum consilio rebellis Dux
flexus tandem apud Schalksburg Casari Henrico sup-
plex daret manus. Ita convenienter huic nostra narra-
tioni Adam. Vid. Krantz. l. 4. Metrop. c. 1.*

LIX. Abbatia Sceldice.] Interpretantur esse no-
bilibus Collegium hodie apud cognominem
vicum Schisse, duodecim circiter millibus ab Hervor-
dia distans; olim quinque templis, nunc uno tantum
Parochiali instructum, infectumque Lutheriana tabe.

LXIX. Cofunga vel Gauffunga.] Mendosè pas-
sim Ditmaro Chron. lib. 7. Capunga, Surio, & Tri-
themio Confugium: Sanctimonialium Monasterium
apud Cassellus in Hællia, nobile Imperij membrum, &
Cunegundi Augusta, Ditmaro teste, dilectum; in quo

& monasticā inchoavit, & post conjugis *Henrici* mortem, se Deo consecravit; Sed de his & similibus locis illud *Severi Imperatoris* usurpes jam licet. Omnia sui & nihili. Meminit hujus loci *R. P. Greiserus* in notis ad *Diocesis Bābergenses*. Porro sequenti numero 86, titulus ejus accurate describitur, & clarè satis indicatur pertinuisse ad *Meinverci* inspectionē ac diocēsin *Patherbronnensem*.

LXX. Monasterium *Hassungen S. Heimeradi*.] Necte hæc cum *B. Heimeradi* actis ex *Inciso XVII*. & *LXI. Tribemius* in *Chron. Hirsang.* ad annum *MLXXIII*. Clara & celebris valde hisce temporibus per Germaniam & Gallias erat memoria *S. Sebaldi* in *Nürnberg*; & *S. Heimeradi* in *Hassungen*, & magno populorum concursu quotidie frequentabantur propter opitulationes, quæ divinitus illic languentibus sæpenumero conferebantur. Quorum ultimus videlicet *Heimeradus* Presbyter fuit sanctissima vitæ; qui obiit anno Domini *MXIX*. Indiēt. II. IV. Kalend. Julij, super cujus tumulum *Sifridus* Archiepiscopus *Moguntinus* Monasterium nostri ordinis construxit, cujus Patronus est *S. Heimeradus*, qui multis ibidem miraculis coruscavit. Ita, *Tribemius*. Sed hic *Ariboni* istius Monasterij incunabula adscribuntur. Colophonem operis *Sigefrido* primo dari bene interpretatur noster *Serarius* in *Aribone*. Vita *B. Heimeradi* extat *M.S.* in Collegio *Soc. Jesu Padebornensi*.

LXXIV. *Arnulphus Halverstadenfis*.] *Chron. M.S. Saxon.* ad annum Christi *MXXIII*. *Arnulfus* Halverstadenfis Episcopus Christi fidelis famulus; sapientia divina præditus, scientia humana facundus; cunctis

euntes perpetim seclis lugendus coeli collocatur palatio. Is acquisivit S. Stephano, divina favente clementia, mille & ducentos mansos; multaque alia in molendinis; in arcis, pratis, sylvis, in fossis salinarijs; In pallijs, in missalibus indumentis ad omnes ordines pertinentibus admodum auxit. Tabulam altaris supremi auro puro, & gemmis decoravit. Thuribulum aureum, & thuris receptaculum aureum; & calicem magnum aureum, cum patena, & varia ornatuum genera S. Stephano contulit.

LXXVI. Synodus Salingenstadiensis.] *Hujus, etsi uno dempto, Capitula omnia in Meinverci essent acta inclusa, duo tamen solum retinere placuit; tum, quia cetera dudum vulgata sunt; tum quia Meinverci scriptor duo priora potissimum interpretatur, aut etiam rejicit, in plerisque non sententia tantum auctoris Micrologi, quem in observationibus Ecclesiasticorum rituum sapere supra vulgus jam pridem docti notarunt, sed verbis etiam illius inherens. Lege de Junio Vernali Aestivo, Autumnali, & Hiberno observationes Micrologi, à cap. 24. usque ad 28.*

LXXVIII. LXXIX. LXXXII. Meinverci quædam facta discutiuntur.] *Meinvercus Henrico Imper. post balneum, ex Mustelarum pellibus, pro regia dignitate amictum præbiturus, agnorum vulgarium, quos plures mactaverat velleræ subjecit, & pecoris jacketuram ab Imperatore reposcit. Henricus generosi veteris sive confecti liquoris pateram Meinverco honoris causa mittit; eamque, quia magni pretij, referri ministro jubet.* At Episcopus cum sicera poculum ra-

tus

tus donari, ne redhiberi possit, calicem ex eo constari,
 reique divina ilico addici, imperat. Denique expeti-
 tum ob elegantiam operis templo parietibus vestrendi
 aulam sive pallium, cum spe votoque tardius impe-
 trat, occupavit Henricum Meinvercus, illud clam
 eripiens, Domino tamen non agrè de re sua concedente.
 Quæri à curiosis hic video, an officium hoc à Mein-
 verco observatum, quo dicitur inter bonos bene-
 agier, nullusque simulationi vel dissimulationi locum
 relinquitur. Qui Henrici Imper. & Meinverci con-
 junctionem vite, morum, & sanguinis intuetur, multa
 in utriusque factis inveniat, quæ ad exactam commu-
 nis officij regulam revocari nequeant, etsi eorum nul-
 la pars interim officio vacet. Etenim Meinverco cum
 inopem Ecclesiam, & copijs omnibus destitutam Hen-
 ricus obtulisset, eamque ceu beato, & diviti sponsum
 collocasset, ubi domestica benignitatis fontem Mein-
 vercus exhaustit, velut ex pacto convento Imperator
 ris arcam sibi excutiendam putavit, qui consuetudin-
 liberalitatis, non exercitatus modo fuit ad bene de mul-
 tis promerendum, sed opes inferre templis, Ecclesia-
 rum augere censum, multiplicare vectigalia, pecunia
 sua, & fundorum fructum longè putavit esse maxi-
 mum. Fuit adhuc in Meinverco, quod ex varij
 vite partibus ejus colligitur multus lepos, jocique genui
 actionibus adhibuit urbanum, nec illiberale, ut ea erant
 tempora; quod vita Scriptor minimè affecutus est.
 Sed apud consanguineum Principem, ea quoque floru-
 isse constat gratia, & autoritate, ut nullares fere clan-
 sa ei fuerit, quam non licentia Episcopi, vel insita Cu-
 sari

fari benignitas aperiret. Cujus quidem rei attentior consideratio, facillè Meinvercum ostendit, nihil contra aequitatem contendisse, longeque remotum ejus animum fuisse ab injuria vel malitia.

De gulis matherinis, vel marturinīs, pellibus re pretiosis.] *Martem Scythicam sive Mustelam, quæ vulgo Zobel & Marter, pellium præbere delicias, monitionis non indiget. Meinvercum agnitis significat misuisse pelliculas mustelarum jugulis detractas; atque ira restatum negotiatores, martes regali pallio non defuisse. Ceterum de pellium ambitione & exotico luxu, qui latè olim patuit, non est, quod memorem. Consule Adamum in Bremensi historia lib. 4. ubi de Prussis, eos pellibus, olim scribit abundasse peregrinis, quarum odor nostro orbi letiferum superbix venenum propinarit. Illos quidem, ait, ut stercore hæc ad nostram forte habuisse damnationem, qui per fas, nefasque ad vestem anhelamus marturinam, quasi ad summam beatitudinem. Vide continuationem historiae Helmoldi in Henrico Leone, & S. Bernardum in Declamatione reprehendentem in Clericis dependentes à collo rubricatas murium pelles.*

LXXX. Thietmelle.] *Hujus vocis varia scriptio Thietmalle, & Thiotmalle apud Eginardum in vita Caroli. Estque is locus, in quo Carolus cum Saxonum gente confugens acie, illustrem victoriam reportavit. Meminit in Saxonia Kranzius lib. 2. cap. 3. Monti vicino impositum sacellum, quod propter cœleste fuerit consecratum; dicitque vulgo Montem sancti Adjuto-*

Adjutorij. Sed in veteri quoque Thendisca Thietmallo
locum Augustum, & herdicum sonar.

LXXXVI. Ota Abbatissa Confungensis.] Vita
Juditha. Hac vita S. Kunegundis cap. XII. dicitur se
rore sancte Imperatricis prognata; & à teneris
omnem pietatis fructum educta; post huic prapostita
Parthenoni, ubi remisso velut arcu solvi in deteriori
cepit, in maxillam ejus S. Cunegundis dextram infere
rens, & digitorum vestigia relinquens, eam ad meliorem
rem frugem revocavit. Appellatur istic Ota, ab alijs
haud scio quam bene, Juditha.

LXXXIX. S. Henrici obitus.] Henrici sancti actus
curricula, ut bene temporibus suis distinxit, ad
missis Abbatis Urspergensis Chronologiae respondentibus
qui praclara de S. Henrico memoria tradidit.

Iter S. Henrici ante mortem.] Et quia in per
veteri Chronico MS. Hodeporicon Caesaris, quod eodem
hoc anno decurrit, accurate descriptum inveni, ad tam
gloriosi Principis vitam illustrandam, illud silentio
premiendum non putavi. An. Dom. MXXIII. Imperator
natalem Domini Bavenberch peregit. Ibi turbatores
convenerat pastoribus deltituta, quia omnes suspensio
si manebant cujus providentiae curae imperiali pote
state committerentur. Igitur cum his, quos sum
mos habitos cognovit, voto destinationis decreto
substituit Hunfridum in vice Geronis Magdebur
gensis Archiepiscopi, assumptum de choro Wirce
burgensi. Eadem die Brandagus Vuldensis Abbas
Arnulphi antistitis successor constituitur. Caesar die
versis doloribus vexatus, eodem loco crebra infirmitate

mitate diurnas protraxit moras; resumprisque demum viribus, citato cursu Parthenopolim ire profuit. Tandem post longam deliberationem laboriosi itineris diem Palmarum in loco, qui dicitur Alltede, festivè celebravit. Die verò Reconciliationis, exigente infirmitatis gravedine, remota à se quæ convenerat multitudine, paucis comitantibus Merseburg, Cœnam Dominicam peregit. In sancto vero sabbato contracto totius senatus conventu, Contestali sua Cunigunda comitante, Parthenopolim venit; ubi cum grandi honore susceptus est, Dominicæ quoque Resurrectionis gaudia, celebri honore transegit. Deinde ab Antistite ejusdem loci auri sericorumque varietate donatus, Halverstade adiit. Inde nihilominus Goslariam profectus est; ubi diebus decem peractis ad locum quendam Grona dictum properat; ibique forti ægritudine depressus, & amaræ mortis poculo debriatus, vitalem emisit spiritum. Dehinc flebili querimonia, secundum quod ipse decreverat Bavenbergensi Castello deferretur, & cum mœrore terræ matri commendatur. Ita ibi. *Que autem Hildegarda sit illa Poëtria, que Epitaphium Sancto condidit, dignum est, ut eruditi amplius inquireant.*

XCIII. Conradus Rex Patherbrunnæ.] *Chron. MS. à me jam laudatum.* Annus Domini MXXXV. Conradi I. Conradus Rex primum suæ felicitatis annum in Natali Domini Minde initiavit. Et Epiphaniam Patherbrunnensi civitate more regio peregit.

egit. Inde post Epiphaniam Hildenesheim venit
qua eadem fere in vita S. Godehardi.

XCVII. Henricus Bojarix Dux S. Cunegunde
 frater.] *De ejus morte, & successione filij Conrad
 Imper. eandem sententiam & verba Chronicon MS.
 habet, hoc tantum & varians, quod Imbripolin appella
 vit, qua hic Werle.*

C. Mifeconis irruptio, ad annum MXXX.]
Chron. M.S. Imperator Natalem Domini Pather
 brunnae celebravit VI. Calend. Februarij, Meleco
 Dux Polanorum, qui contra Romanum Imperium
 regale sibi nomen usurpavit, comperto obitu Thier
 mari Marchionis, assumptis satellitibus diaboli, ex
 ercitus Paganorum in sanctam duxit Ecclesiam
 nam inter Albiam, & Salam centum villas incendijs
 caedibusque vastavit, novem millia & sexaginta quin
 que virorum ac mulierum Christianorum miserabi
 ter captivavit. Reverendissimum quoque Brande
 burgensem Episcopum Liuzonem, ut vile mancipi
 um cepit, nec sacris pepercit altaribus, sed omnia
 caede sanguineque polluit, Matronas etiam nobiles
 armata manu sibi vindicavit.

CIX. & XI. Monasterium in Occidentali parte
 Patherbrunnensis suburbij.] Monasterij Abding
 hoffensis; quod praclarum jam manibus inclusum,
 Abbatis titulum habet, per politionem attingit, & nova
 Basilicae dedicationem, qua nobiles edidit patronos, scilicet
 Apostolorum Principes, Petrum & Paulum. In
 ara principe, qua celso eminent loco, corpus Felicis Mar
 tyris asseruat, qui sub Numeriano passus, non Diocle
 tiano,

tiano, (ut Scriptor Meinverci num. 96.) XVI. Martij anni versarium habet, & adventiois memoriam Aquileia Patherbronnæ III. Octobris. * Ei associatum tradunt S. Autoris pignus, qui celebris inter antiquissimos Trevirensis Ecclesie Episcopos. Hæc autem dedicatio in annu incidit MXXXI. ut ex Aribonis Maguntini Archiepiscopi morte, & successione Bardonis colligere non difficile est; & aperte notatur, numero CXV.

Aribo Archiepiscopus Moguntinus.] MS. Chron. Aribo piæ memoriæ Moguntinus Archiepiscopus, celebrante Cæsare festum Natalis Domini, ut dictum est in Patherbrunna, in sancto die, inter Missarum solennia, publico sermone habito, licentiam ab Imperatore, & fratribus Romam pergendum rogavit, simul à clero & populo indulgentiam sibi à Deo impetrari postulans. Sicque (anno 1031.) post Purificationem beatissimæ DEI genitricis Mariæ iter assumens, Romam adiit; inde verò post aliquot dies digrediens (VIII.) Idus Aprilis iter universæ carnis ingressus est, ordinationis suæ anno XI. Hæc eisdem pene verbis vita S. Godehardi. C. X.

CXVII. Hiltwardeshusen.] Diversum hoc ab Helmwardeshusen, ut in actis S. Bernwardi observamus, Virginum Monasterium existit apud Visurgim, prope à Munda oppido Brunsvicensi, cujus monumentum ab Erico Duce Catholico, statua miraculosa B. Virginis Forolivium in Italiam translata, magnoque cultu in templo Societatis ibidem seposita, nec non reliquiæ præstantes, & caput Elizabethæ mar-
* V. Non. Octobr. num. CIX. Q tris

tris Joannis Baptistae, à filio Ericinotho, Fuldensi Collegio dono datae.

CXXI. Chron. MS. Anno MXXXIII. Imperator Natalem Domini Patherbrunnæ, Pascha Niumagen feriauit. Quod posterius refero ad sequentem annum; cuius & vita contextus meminit. Ibidem, Anno MXXXV. Imperator Natalem Domini Patherbrunnæ; Ascensionem Seliganstadt; Pentecosten autem Bavenberg celebravit.

CXXII. Buxtorpianæ Collegialis ecclesiæ origo.] De hac ad me Reverendus P. Nicolaus Toussaintus. Buxtop, olim Buschdorff pagus nemore cinctus, extra veterem civitatem ad Solis ortum spectabatur; in quo exstruxit Meinwercus templum id ipsum, de quo querit R. V. Stat eadem, ut interpretor, mole solidâ admodum; neque chorus caret specie sepulchri. Est etiamnum Canonorum Collegium, & Parochia, cui Patroni SS. Petrus, & Andreas. Ipsa quoque templi exterior conformatio, sepulcri similitudinem exprimit, gravi antiquitate visendam. Jam intra moenia hæc visuntur, laxato scilicet civitatis orbe.

CXXIV. Simila Meinwerci.] S. Godehardi de Meinwerci transitu revelationem, & alia quæ hic ad calcem vitæ narrantur, Kranzius lib. 4. Metrop. cap. 7. refert ad Elogium S. Godehardi: ubi quid sibi similia velit, ignorare se fatetur. Conjicit tamen, forte fuisse detrimento, quod Meinwercus fratribus suis similia dederit in pane, & Godehardus iccirco religione hac permotus, sibi ab illo pane indixerit abstinentiam. Potius Meinwercum valetudinis causa

B. MEINWERCI. 227

sa solitum esitare similam dixerim; nec hujus tamen
beneficio, ut S. Godehardus more suo jocabatur, eva-
nisse conditionem mortalium. At S. Godehardum absti-
nuisse, cum uti soleret, ut illud breve reliquum vita
durius exigeret, aut pane secundario se magis robotaret.
Sed res in conjectura est.

ELOGIUM

ex per vetusto poemate, quod de

B. MEINWERO

fundatore suo, Paderbornæ asservat Ab-
dinghoffensis Abbatia.

Hæc de Meinwero narret breviter modo sermo,
Cujas extiterit, Domino placuitvé, quidegit,
Ut celerem vitâ veniam mereretur in istâ;
Saxo natus erat, bene religionem cluebat,
Unus primorum consistens nobiliorum,
Pollens magnarum dominatu divitiarum.
Imadusque Comes pater ejus, & Attyla mater.
Doctus divinis primævo tempore libris,
Fit Cappellanus Heinrici Regis amatus.
Paderbornensem sub eodem tempore sedem
Suscipit invitus, magnâ Regis prece victus.
Attamen Ecclesie valde bene præfuit isti
Omnigenâ cura, tractus mercede futurâ;
Pro meritis sacris, quæ justis fertur in astris.

Commissos verbis, simul incitat ad bona factis.
 Nam fuit ipse pius, prudens, humilisque, pudicus;
 Ostendens in se virtutum semina quæque.
 Verè pauperibus pater extitit ipse benignus,
 Quos ope largarum recreavit elemosynarum.
 Devotâ curâ struit oratoria plura.
 Pleniter his aptum procurans quemque paratum.
 Sedis at Ecclesiam compsit pulchrè satis ipsam,
 Res & episcopi cumulat munere diti,
 Sive paternarum de censu divitiarum;
 Sive alijs rebus, quas acquisivit honestè.
 Castrum appellatum WARBURG nanciscitur ipsum,
 Magnum nempe decus munimen sedis & ejus,
 Quod fuerat Comitibus celebris quondam Duceconis.
 Nec non Cænobium vita struxit Monachorum
 Ipsâ sede suâ, Paderbornon vocitatâ,
 Cesaris Henrici cum consilio memorati;
 Qui tulit auxilium non parvum, promptus ad ipsum,
 Ad Fratrum victum dat plurima quotidianum,
 Qui laudis sacra libamina nocte dieque
 Omne bonum danti persolvant Omnipotenti;
 Huncque Dei Sanctum, nobis non est dubitandum.

Aliud,

Inscriptum recens parieti basilicæ juxta
summum altare.

Quisquis in effigiem tua lumina dirigis istam,
 Meinwerci hic digni Prasulis esse scias.

Geldro-

Geldrorum Comitum, qui clara stirpe creatus,

Plurima pro Christi fecit amore pius.

Ille quod exstruxit Præcessor diruit Edis

Summa, & magnificè reedificavit opus.

Cænobium hoc divis Petro Pauloque dicatum

Condidit, Henrici Caesaris auxilio.

Asylva pagoque * locum, qui nomen adeptus,

Ordinibus sacris, primus habere dedit.

Incluserit positus Padibornam mœnibus urbem.

Et varijs auxit publica jura modis.

Clero alijsque bonis gratus, gratissimus astris,

Hic cubat in medio dignus honore chori.

* Bustrorp. colleg. Canon.

DE B. MEINWERCII

Translatione, & ejus incorrupta casula.

*Documenta ex actis Abbatum excerpta, verbis
& sententia retentis.*

AD miraculum usque memoria dignum est, quod casulam, seu pallium sacrum, quo anno Christi MXXXVI. amictus sepultura traditur, ac humatur in crypta S. Stephani protomartyris, sub principali choro; atque ibidem trecentis, & quadraginta annis in tumulo quievit B. Meinwercus Episcopus; nec vermes, nec putredo totum absumperunt. Nam etiamnum in Monasterio nostro hodie visitur: quin etiam singulis annis, quintâ die

die mensis Junij, quando Meinwercus vitâ humanâ exemptus est, Monasterij hujus Antistes in eadem casula summum peragit sacrum.

Hinc extant versus, qui, ut tunc ætas tulit, compositi, cistâ lignæ, quæ pallium custodit, præfixi sunt

Vestem, quam cernis, & præfens continet arca,

Meinwerci egregij Præsulis ipsa fuit.

Ut nobis veteres, C. ter, XLq³, loquuntur,

Annis sic latuit corpus, & ipsa simul.

Pallium autem hoc sacrum ex albo Damasceno confectum nostris, quibus hodie utimur, admodum dissimile est. Nam ante, & retro, & in utroque latere clausum, & integrum; infra amplum, rotundum, & apertum, ad imos pedes dimissum; supra foramen per quod exerere sese hominis caput possit, habens Fimbrias quoque habet, à fronte, & à tergo auribus litteris, verum exolescentibus, intextas.

Hujus B. Meinwerci corporis reliquias, & castulam præfatam, ex inferiori crypta ad superiores chorum, Dominus Conradus ab Allenhausen, Abbas ordine vigesimus secundus, transferri fecit, anno Domini MCCC. LXXVI. in festo S. Marci Evangelistæ. Tumbæ eminentiori ante annos aliquos fuit incisum tale distichon, ibidem in medio chori

Hic lapis ad speciem Meinwerci sculptus, eundem

Plurima qui Christi fecit amore, tegit.

Gloria prima Deo, Matrique secunda Mariæ.